

Hotărârile Curții de Justiție a Comunităților Europene

Claudiu Ecedi-Stoislavlevici*

Comments upon some Decision of the Justice Court of the European Communities

Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene din data de 3 septembrie 2008 în cauzele conexe C-402/05 P și C-415/05 P: Yassin Abdullah Kadi și al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia¹

„Politica externă și de securitate comună (PESC) – Măsură restrictivă împotriva persoanelor sau entităților care au legătură cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii – Națiunile Unite – Consiliul de Securitate – Rezoluții adoptate în temeiul capitolului VII din Carta Națiunilor Unite – Punere în aplicare în Comunitate – Poziția comună 2002/402/PESC – Regulamentul (CE) nr. 881/2002 – Măsură care vizează persoane și entități incluse într-o listă stabilită de un organ al Națiunilor Unite – Înghețarea fondurilor și a resurselor economice – Comitetul Consiliului de Securitate instituit prin alineatul 6 din Rezoluția 1267 (1999) a Consiliului de Securitate (Comitetul pentru sancțiuni) – Incluziunea acestor persoane și entități în anexa I la Regulamentul (CE) nr. 881/2002 – Acțiune în anulare – Competența Comunității – Temei juridic compus din articolele 60 CE, 301 CE și 308 CE – Drepturi fundamentale – Dreptul la respectarea proprietății, dreptul de a fi ascultat și dreptul la un control jurisdicțional efectiv”

Curtea anulează Regulamentul Consiliului privind înghețarea fondurilor aparținând domnului Kadi și al Barakaat Foundation

Anulând hotărârea Tribunalului de Primă Instanță, Curtea statuează că instanțele comunitare au competența de a controla măsurile adoptate de Comunitate care pun în aplicare rezoluții ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite. Exercițând această competență, Curtea consideră că regulamentul încalcă drepturile fundamentale pe care domnul Kadi și Al Barakaat Foundation le au în temeiul dreptului comunitar

Yassin Abdullah Kadi, rezident saudit, și Al Barakaat International Foundation, cu sediul în Suedia, au fost identificate de Comitetul pentru sancțiuni al Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite ca având legături cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii. Potrivit mai multor rezoluții ale Consiliului de Securitate, toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite

*Drd. Claudiu Ecedi-Stoislavlevici este în prezent delegat la Curtea de Justiție a Comunităților Europene în calitate de expert național

¹ Hotărârea *in extenso* poate fi accesată prin intermediul paginii web a Curții de Justiție a Comunităților Europene, cu ajutorul motorului de căutare - <http://curia.europa.eu/juris/cgi-bin/form.pl?lang=ro>

trebuie să înghețe fondurile și alte active financiare controlate direct sau indirect de astfel de persoane sau entități.

Pentru punerea în aplicare a acestor rezoluții în Comunitatea Europeană, Consiliul a adoptat un regulament² care a dispus înghețarea fondurilor și a altor resurse economice aparținând persoanelor și entităților ale căror nume figurează într-o listă anexată la acest regulament. Această listă este modificată cu regularitate pentru a ține seama de schimbările intervenite în lista recapitulativă stabilită de Comitetul pentru sancțiuni, organ al Consiliului de Securitate. Astfel, la 19 octombrie 2001 și la 9 noiembrie 2001, numele domnului Kadi și denumirea Al Barakaat au fost adăugate pe lista recapitulativă, apoi reluate în lista regulamentului comunitar.

Domnul Kadi și Al Barakaat au introdus acțiuni în anularea acestui regulament la Tribunalul de Primă Instanță, susținând că Consiliul nu avea competența de a adopta regulamentul în cauză și că acest regulament încălca mai multe drepturi fundamentale ale acestora, în special dreptul de proprietate și dreptul la apărare. Prin hotărârile din 21 septembrie 2005, Tribunalul a respins toate motivele invocate de domnul Kadi și de Al Barakaat și a menținut acest regulament³. În acest sens, Tribunalul a statuat în special că instanțele comunitare nu aveau în principiu nicio competență (cu excepția anumitor norme imperative de drept internațional denumite *jus cogens*) de a controla validitatea regulamentului în cauză, dat fiind faptul că statele membre sunt obligate să se conformeze rezoluțiilor Consiliului de Securitate, potrivit Cartei Națiunilor Unite, tratat internațional care are prioritate față de dreptul comunitar.

Domnul Kadi și Al Barakaat au introdus recursuri împotriva acestor hotărâri la Curtea de Justiție.

În primul rând, Curtea confirmă competența Consiliului de a adopta regulamentul în temeiul articolelor Tratatului CE pe care le-a ales⁴. Curtea statuează că, deși Tribunalul a comis anumite erori în motivarea sa, concluzia finală a acestuia potrivit căreia Consiliul avea competența de a adopta acest regulament nu era eronată.

Cu toate acestea, Curtea constată că Tribunalul a comis o eroare de drept statuând că instanțele comunitare nu aveau, în principiu, nicio competență de a controla legalitatea internă a regulamentului atacat.

Controlul efectuat de Curte în privința validității oricărui act comunitar din perspectiva drepturilor fundamentale trebuie să fie considerat drept expresia, într-o comunitate de drept, a unei garanții constituționale care izvorăște din Tratatul CE în calitate de sistem juridic autonom căruia un acord internațional nu poate să îi aducă atingere.

² Regulamentului (CE) nr. 881/2002 al Consiliului din 27 mai 2002 de instituire a unor măsuri restrictive specifice împotriva anumitor persoane și entități care au legătură cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 467/2001 (JO L 139, p. 9, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 189).

³ Hotărârile din 21 septembrie 2005, Yusuf și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia (T-306/01) și Kadi/Consiliul și Comisia (T 315/01)

⁴ Articolele 60 CE și 301 CE coroborate cu articolul 308 CE.

Curtea subliniază că controlul legalității asigurat de instanța comunitară privește actul comunitar care vizează punerea în aplicare a acordului internațional în cauză, iar nu acest acord în sine. O eventuală hotărâre a unei instanțe comunitare prin care s-ar decide că un act comunitar care vizează punerea în aplicare a unei rezoluții a Consiliului de Securitate este contrar unei norme superioare care face parte din ordinea juridică comunitară nu ar implica o punere în discuție a priorității acestei rezoluții pe planul dreptului internațional.

Curtea conchide că instanțele comunitare trebuie să asigure un control, în principiu complet, al legalității tuturor actelor comunitare din perspectiva drepturilor fundamentale, care fac parte integrantă din principiile generale ale dreptului comunitar, inclusiv a actelor comunitare care, precum regulamentul în cauză, vizează punerea în aplicare a unor rezoluții ale Consiliului de Securitate.

În consecință, Curtea anulează hotărârile Tribunalului.

În continuare, statuând asupra acțiunilor în anulare formulate de domnul Kadi și de Al Barakaat, Curtea conchide că, având în vedere împrejurările concrete care au înconjurat includerea numelor recurenților în lista persoanelor și entităților vizate prin măsurile de înghețare a fondurilor, trebuie să se statueze că dreptul la apărare, în special dreptul de a fi ascultat, precum și dreptul la un control jurisdicțional efectiv al acestora nu au fost respectate în mod vădit.

În această privință, Curtea amintește că eficacitatea controlului jurisdicțional presupune că autoritatea comunitară este obligată să comunice persoanei sau entității în cauză motivele pe care se întemeiază măsura respectivă, în măsura posibilului, fie în momentul în care este decisă această măsură, fie, cel puțin, cât mai rapid posibil după luarea acesteia, pentru a le permite acestor destinatari exercitarea în termen a dreptului lor la acțiune.

Curtea recunoaște că o comunicare prealabilă a motivelor ar fi de natură să compromită eficacitatea măsurilor de înghețare a fondurilor și a resurselor economice care trebuie, prin însăși natura lor, să beneficieze de un efect de surpriză și să se aplice cu efect imediat. Pentru aceleași motive, autoritățile comunitare nu erau obligate să procedeze la o audiere a persoanelor interesate înainte de includerea numelor lor în listă.

Cu toate acestea, regulamentul în cauză nu prevede nicio procedură de comunicare a elementelor care au justificat includerea numelor persoanelor interesate în listă, fie ea concomitentă sau ulterioară acestei includeri. La nici un moment, Consiliul nu i-a informat pe domnul Kadi sau pe Al Barakaat cu privire la elementele reținute împotriva lor care ar fi justificat includerea inițială a numelor lor în listă. Această încălcare a dreptului la apărare al domnului Kadi și al Al Barakaat conduce de asemenea la o încălcare a dreptului la o cale de atac, în măsura în care aceștia nu au putut să își apere drepturile în condiții satisfăcătoare în fața instanței comunitare.

Curtea conchide de asemenea că înghețarea fondurilor constituie o restricție nejustificată a dreptului de proprietate al domnului Kadi.

Curtea apreciază că măsurile restrictive pe care le impune regulamentul constituie limitări ale acestui drept care, în principiu, ar putea fi justificate. Aceasta arată că importanța obiectivelor urmărite de un regulament este de natură să

justifice consecințele negative, chiar considerabile, pentru anumite persoane, iar autoritățile naționale competente pot declara înghețarea fondurilor ca nefiind aplicabilă fondurilor necesare pentru cheltuielile de bază (plata chiriei, cheltuieli medicale etc.).

Totuși, Curtea consideră că regulamentul în cauză a fost adoptat fără a-i furniza domnului Kadi vreo garanție care să îi permită supunerea cauzei sale spre examinare autorităților competente, deși, având în vedere aplicabilitatea generală și durata efectivă a măsurii înghețării fondurilor la care a fost supus, o astfel de garanție era necesară pentru asigurarea respectării dreptului de proprietate.

În consecință, Curtea anulează regulamentul Consiliului în măsura în care dispune înghețarea fondurilor aparținând domnului Kadi și Al Barakaat.

Cu toate acestea, anularea acestui regulament cu efect imediat ar putea să aducă o atingere serioasă și ireversibilă eficacității măsurilor restrictive din moment ce, în intervalul anterior eventualei sale înlocuiri, domnul Kadi și Al Barakaat ar putea lua unele măsuri care să urmărească evitarea ca măsurile de înghețare a fondurilor să poată să le mai fie aplicate. Pe de altă parte, Curtea constată că nu poate fi exclus ca, pe fond, impunerea unor astfel de măsuri în privința domnului Kadi și a Al Barakaat să se dovedească totuși justificată. Având în vedere aceste elemente, Curtea menține efectele regulamentului pentru o perioadă care nu poate depăși trei luni începând cu data pronunțării hotărârii, pentru a-i permite Consiliului să remedieze încălcările constatate.

Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din data de 15 octombrie 2008 în cauza T-345/05

Ashley Neil Mote/Parlamentul European⁵

„Privilegii și imunități – Membru al Parlamentului European – Ridicarea imunității”

Tribunalul respinge cererea de anulare a deciziei Parlamentului European de ridicare a imunității unuia dintre membrii săi

Parlamentul European nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a decis să ridice imunitatea domnului Mote

Domnul Ashley Neil Mote, cetățean al Regatului Unit, a beneficiat de diverse ajutoare publice între 1996 și 2002. Începând cu luna noiembrie 2003, împotriva acestuia a fost începută urmărirea penală pentru motivul că ajutoarele respective ar fi fost percepute în temeiul unor declarații mincinoase.

După alegerea sa în Parlamentul European în luna iunie 2004, domnul Mote a solicitat suspendarea procedurii penale aflate în curs invocând privilegiile și imunitățile de care beneficia în calitate de parlamentar european. Suspendarea a fost pronunțată de instanța națională competentă în noiembrie 2004. Această instanță a considerat că aplicarea în privința domnului Mote a regimului liberării pe cauțiune constituia un obstacol în calea libertății de deplasare a parlamentarului și, în consecință, încălca Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene⁶.

Sesizat prin cererea formulată de Attorney General (Procurorul general al Angliei și al Țării Galilor), Parlamentul European a decis, prin Decizia din 5 iulie 2005, să ridice imunitatea domnului Mote.

După ridicarea imunității, procesul penal împotriva domnului Mote a fost reluat, iar instanțele britanice au constatat vinovăția acestuia și l-au condamnat la o pedeapsă de nouă luni de închisoare. Domnul Mote a declarat recurs.

Domnul Mote a sesizat Tribunalul de Primă Instanță solicitând anularea deciziei Parlamentului European de ridicare a imunității sale.

În hotărârea pronunțată, Tribunalul a statuat, în primul rând, că o decizie prin care Parlamentul European ridică imunitatea unuia dintre membrii săi poate face obiectul unei acțiuni în anulare în fața instanței comunitare.

În continuare, după ce a confirmat că Parlamentul European este competent să se pronunțe cu privire la o cerere de ridicare a imunității unui parlamentar european, în sensul articolului 10 din protocol, Tribunalul constată că, în schimb, nicio regulă nu acordă Parlamentului European competența să constate

⁵ Hotărârea *in extenso* poate fi accesată prin intermediul paginii web a Curții de Justiție a Comunităților Europene, cu ajutorul motorului de căutare - <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=ro>

⁶ Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene din 8 aprilie 1965, anexat la Tratatul de instituire a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice (JO 1967, 152, p. 13).

existența privilegiului prevăzut la articolul 8 din protocol. Tribunalul interpretează această din urmă prevedere ca având rolul de a-i proteja pe membrii Parlamentului împotriva oricăror restricții – în afara celor judiciare - ale libertății acestora de a se deplasa. Remarcând că restricțiile libertății de deplasare invocate de domnul Mote se limitează la restricții de natură judiciară, Tribunalul constată că Parlamentul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a decis să ridice imunitatea domnului Mote, fără a se pronunța asupra privilegiului care îi era acordat în calitate de membru al Parlamentului.

În consecință, Tribunalul a respins acțiunea.

Mențiune: Împotriva hotărârii Tribunalului se poate declara recurs, numai pentru motive de drept, la Curtea de Justiție a Comunităților Europene, în termen de două luni de la comunicarea acesteia.

Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene din data de 16 octombrie 2008 în cauza C-527/06

R.H.H. Renneberg/Staatssecretaris van Financiën⁷

„Libera circulație a lucrătorilor – Articolul 39 CE – Legislație fiscală – Impozit pe venit – Stabilirea bazei de impozitare – Resortisant al unui stat membru care obține totalitatea sau cvasitotalitatea veniturilor impozabile în acest stat – Reședință într-un alt stat membru”

Calcularea venitului impozabil în statul membru de încadrare în muncă trebuie să ia în considerare în anumite împrejurări veniturile negative aferente unei locuințe situate în statul membru de reședință

Aceasta este situația atunci când veniturile negative respective, și anume diferența dintre valoarea locativă a locuinței și dobânzile ipotecare plătite, nu pot fi luate în considerare în statul de reședință, iar cea mai mare parte din veniturile impozabile ale contribuabilului provin dintr-o activitate salarizată exercitată în statul de încadrare în muncă

Domnul Renneberg, de cetățenie olandeză, și-a mutat reședința din Olanda în Belgia. Între anii 1996-1997 domnul Renneberg a ocupat în acest din urmă stat o locuință proprietate personală pe care o cumpărase în 1993 și pe care o finanțase printr-un împrumut ipotecar contractat cu o bancă olandeză.

În anii 1996 și 1997 domnul Renneberg a fost încadrat în muncă în localitatea olandeză Maastricht. În cursul acestor doi ani, domnul Renneberg a obținut totalitatea veniturilor sale profesionale în Olanda.

În cadrul impozitării veniturilor sale în Olanda pentru anii fiscali 1996 și 1997, domnul Renneberg a solicitat, fără succes, deducerea veniturilor negative aferente reședinței sale belgiene. Solicitarea de deducere se referea la diferența dintre valoarea locativă a locuinței și dobânzile ipotecare plătite.

Conform legislației olandeze, spre deosebire de persoanele care sunt încadrate în muncă în Olanda și care își au reședința în acest stat, domnul Renneberg, care este încadrat în muncă în Olanda dar care este în același timp rezident în Belgia, nu poate beneficia de luarea în considerare a veniturilor negative aferente bunului său imobil situat în Belgia, în vederea stabilirii bazei de impozitare a veniturilor sale obținute în Olanda.

În acest context, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Olandei), sesizată în ultimă instanță, solicită Curții de Justiție să stabilească dacă libera circulație a lucrătorilor se opune faptului ca un contribuabil nerezident al statului membru de încadrare în muncă în care obține cea mai mare parte din veniturile impozabile, să nu poată valorifica, în vederea stabilirii bazei de impozitare,

⁷ Hotărârea *in extenso* poate fi accesată prin intermediul paginii web a Curții de Justiție a Comunităților Europene, cu ajutorul motorului de căutare - <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=ro>

veniturile negative aferente unei locuințe situate într-un alt stat membru, în timp ce un rezident al statului membru de încadrare în muncă are această posibilitate.

Mai întâi, Curtea respinge argumentul potrivit căruia ar fi vorba despre o situație strict de drept intern. Dimpotrivă, orice resortisant comunitar, indiferent de locul său de reședință și de cetățenia sa, care exercită o activitate salarizată într-un alt stat membru diferit de cel de reședință, se încadrează în domeniul de aplicare al dreptului comunitar.

Pe de altă parte, Curtea amintește jurisprudența sa potrivit căreia ansamblul dispozițiilor tratatului referitoare la libera circulație a persoanelor vizează facilitarea exercitării de către resortisanții comunitari a unor activități profesionale de orice natură pe teritoriul Comunității Europene și se opune măsurilor care i-ar putea defavoriza atunci când aceștia doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul unui alt stat membru.

Această jurisprudență se aplică în cazul măsurilor care i-ar putea defavoriza pe resortisanții comunitari care exercită o activitate profesională într-un stat membru diferit de statul în care aceștia își au reședința, ceea ce include în special resortisanții comunitari care doresc să continue exercitarea unei activități economice într-un anumit stat membru după ce și-au mutat reședința în alt stat membru.

În consecință, tratamentul rezervat contribuabililor nerezidenți este mai puțin avantajos decât tratamentul de care beneficiază contribuabilii rezidenți.

Desigur, în temeiul unei jurisprudențe constante, în lipsa unor măsuri de unificare sau de armonizare comunitară, statele membre rămân competente în ceea ce privește stabilirea criteriilor de impozitare a veniturilor și a capitalului în vederea eliminării dublei impunerii. În acest context, statele membre sunt libere, în cadrul convențiilor bilaterale pentru evitarea dublei impunerii, să stabilească factorii de legătură în vederea partajării competenței fiscale.

Totuși, această repartizare a competenței fiscale nu permite statelor membre aplicarea de măsuri contrare libertăților de circulație garantate de tratat.

Curtea constată că, în speță, refuzul autorităților fiscale olandeze de a efectua deducerea în favoarea domnului Renneberg nu decurge din alegerea prevăzută de Convenția pentru evitarea dublei impunerii încheiată între Belgia și Olanda de a atribui competența de impozitare a veniturilor imobiliare ale contribuabililor care intră în domeniul de aplicare al convenției menționate statului membru pe teritoriul căruia este situat imobilul respectiv, ci depinde în realitate de existența sau de lipsa calității de rezidenți în Olanda a contribuabililor respectivi.

În măsura în care, deși își are reședința într-un stat membru, o persoană precum domnul Renneberg obține cea mai mare parte a veniturilor sale impozabile dintr-o activitate salariată exercitată într-un alt stat membru, fără a obține un venit semnificativ în statul membru în care își are reședința, aceasta se află, în vederea luării în considerare a capacității sale contributive, într-o situație comparabilă în mod obiectiv, în raport cu statul membru în care este încadrat în muncă, cu situația unui rezident din acest din urmă stat membru care exercită de asemenea o activitate salarizată în acest stat.

Ca atare, Curtea concluzionează că dreptul comunitar impune, în principiu, ca, într-o situație precum cea a domnului Renneberg, veniturile negative aferente unei locuințe situate în statul membru de reședință să fie luate în considerare de către autoritățile fiscale ale statului membru în care este încadrat în muncă în vederea stabilirii bazei de impozitare în acest din urmă stat.

Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene din data de 16 octombrie 2008 în cauza C-253/07

Canterbury Hockey Club și Canterbury Ladies Hockey Club / Commissioners for H.M. Revenue and Customs⁸

” A șasea directivă TVA – Scutiri – Prestări de servicii legate de sport – Prestări de servicii efectuate în favoarea persoanelor care practică sportul – Prestări de servicii efectuate în favoarea unor asociații fără personalitate juridică și a unor persoane juridice – Includere – Condiții”

Serviciile prestate cluburilor sportive pot fi scutite de tva în anumite condiții

Sunt scutite prestările de servicii strâns legate de practicarea sportului și esențiale pentru desfășurarea acestei activități, efectuate de un organism fără scop lucrativ. În plus, beneficiarii efectivi ai acestor prestări trebuie să fie persoanele care practică sportul

În conformitate cu a șasea directivă privind TVA⁹, prestarea anumitor servicii strâns legate de sport de către o organizație fără scop lucrativ persoanelor care practică sportul sunt scutite de TVA.

În cadrul cluburilor Canterbury Hockey Club și Canterbury Ladies Hockey Club joacă mai multe echipe de hochei. Membrii acestora plătesc cluburilor, care sunt asociații fără personalitate juridică, o cotizație anuală.

Cele două cluburi sunt la rândul lor membre ale England Hockey, o organizație fără scop lucrativ, având ca obiectiv încurajarea și dezvoltarea practicării hocheiului în Anglia. Cluburile plătesc cotizații de afiliere către England Hockey. În schimbul cotizației acesta prestează anumite servicii membrilor săi, și anume un sistem de acreditare a cluburilor, formări pentru antrenori, pentru arbitri, pentru instructori de sport și pentru tineri, o rețea de birouri de promovare a hocheiului, posibilități de acces la subvenții publice și la mecenatul rezultând din loterii, consiliere în materie de marketing și de sponsorizare, servicii de administrare și de asigurare a cluburilor, precum și organizarea de competiții adresate echipelor.

Commissioners for H. M. Revenue and Customs, autorități fiscale britanice, au comunicat organizației England Hockey că trebuie să plătească TVA-ul pentru cotizațiile percepute. Întrucât cluburile de hochei nu sunt persoane care practică sportul, aceste prestări de servicii nu intră în domeniul de aplicare al scutirii.

⁸ Hotărârea *in extenso* poate fi accesată prin intermediul paginii web a Curții de Justiție a Comunităților Europene, cu ajutorul motorului de căutare - <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=ro>

⁹ Directiva 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO L 145, p. 1).

Cluburile au atacat în justiție decizia autorităților fiscale britanice. High Court of Justice, sesizată cu judecarea cauzei, solicită Curții de Justiție să stabilească dacă termenul ”persoane care practică sportul” cuprinde, în contextul scutirii, și persoane juridice și asociații fără personalitate juridică sau este limitat numai la persoane fizice.

Curtea arată că scutirea nu se aplică doar anumitor tipuri de sporturi, ci se referă la practicarea sportului în general, ceea ce include de asemenea sporturile practicate în mod necesar de persoane fizice în grupuri de persoane sau practicate în cadrul cluburilor de sport. Practicarea sportului în cadrul unei astfel de structuri presupune în general, din rațiuni practice, organizatorice și administrative, ca persoana fizică să nu organizeze ea însăși serviciile care sunt esențiale pentru practicarea sportului, ci clubul de sport să organizeze și să presteze aceste servicii, cum ar fi, spre exemplu, punerea la dispoziție a unui teren sau a unui arbitru. Astfel, dacă scutirea ar fi interpretată în sensul că se impune ca prestările de servicii să fie oferite doar persoanelor fizice care practică sportul în cadrul unui club de sport, aceasta ar avea drept consecință excluderea în mod automat și inevitabil de la beneficiul acestei scutiri a unui număr mare de prestări de servicii. Un astfel de rezultat ar fi contrar scopului urmărit prin scutirea menționată, care este acela ca prestările efectuate în favoarea persoanelor fizice care practică sportul să beneficieze efectiv de această scutire. Pe de altă parte, o astfel de interpretare nu ar fi conformă cu principiul neutralității fiscale, inerent sistemului comun de TVA.

În consecință, Curtea constată că, în vederea garantării unei aplicări efective a scutirii, aceasta trebuie interpretată în sensul că prestările de servicii efectuate în special în cadrul sporturilor practicate în grupuri de persoane sau în cadrul cluburilor de sport pot în principiu beneficia de scutirea de TVA.

Cu toate acestea, Curtea subliniază că pentru a putea beneficia de scutire, prestările de servicii trebuie să îndeplinească trei condiții:

- acestea trebuie efectuate de către o organizație fără scop lucrativ;
- acestea trebuie să fie strâns legate de sport și esențiale pentru desfășurarea acestei activități; și
- beneficiarii efectivii ai acestor prestări trebuie să fie persoanele care practică sportul.

Prestările de servicii care nu îndeplinesc aceste condiții, în special prestările legate de funcționarea cluburilor de sport, cum ar fi, spre exemplu, consilierea în materie de marketing și de sponsorizare, nu pot fi scutite.

De asemenea, Curtea arată că în cazul în care scopul principal al prestărilor de servicii este obținerea de venituri suplimentare pentru organismul în cauză prin operațiuni care se află în concurență directă cu cele efectuate de întreprinderile comerciale supuse TVA, aceste prestări nu sunt scutite de TVA.

Îi revine High Court of Justice să stabilească dacă prestările efectuate de England Hockey în favoarea cluburilor de hochei îndeplinesc aceste condiții.

Concluziile avocatului general pronunțate la data de 14 octombrie 2008 în cauza C-42/07

Liga portuguesa de Futebol Profissional (CA/LPFP) și Baw International Ltd/Departamento de Jogos da Santa Casa da Misericórdia de Lisboa¹⁰

"Cerere având ca obiect pronunțarea unei hotărâri preliminare – Legislația unui stat membru care acordă unei singure entități dreptul exclusiv de a organiza și exploata pariurile pe internet – Restricție la libera prestare a serviciilor – Protecția consumatorilor și a ordinii publice – Proporționalitate"

ÎN OPINIA AVOCATULUI GENERAL BOT, REGLEMENTAREA PORTUGHEZĂ CARE ACORDĂ ORGANIZAȚIEI SANTA CASA MONOPOLUL PARIURILOR MUTUALE PRIN INTERNET POATE FI CONFORMĂ DREPTULUI COMUNITAR DACĂ SE RESPECTĂ ANUMITE CONDIȚII

În concluziile prezentate Curții de Justiție, acesta precizează totuși că proiectul de reglementare portugheză ar fi trebuit notificat Comisiei Europene. Avocatul general consideră că în lipsa acestei notificări reglementarea nu ar fi opozabilă față de Bwin și Liga.

Legislația din Portugalia conferă organizației Santa Casa da Misericórdia de Lisboa, un organism multiseclar fără scop lucrativ însărcinat cu finanțarea proiectelor de interes public, dreptul exclusiv de a organiza și de a exploata loterii și pariuri mutuale pe întreg teritoriul național. Reglementarea portugheză a extins acest drept exclusiv la toate mijloacele electronice de comunicare, în special internetul. Aceasta a prevăzut de asemenea sancțiuni sub formă de amenzi administrative împotriva celor care organizează astfel de jocuri cu încălcarea dreptului exclusiv menționat și care fac publicitate acestor jocuri.

Bwin, o întreprindere de pariuri on-line cu sediul în Gibraltar, și Liga Portuguesa de Futebol Profissional au fost sancționate cu amenzi în valoare de 74 500 euro și, respectiv, 75 000 euro pentru că au oferit pariuri mutuale prin mijloace electronice și pentru că au făcut publicitate acestor pariuri. Tribunal de Pequena Instância Criminal do Porto, la care Bwin și Liga au contestat aceste amenzi, ridică problema compatibilității noii reglementări portugheze cu dreptul comunitar.

În concluziile prezentate Curții de Justiție, avocatul general Bot consideră că extinderea reglementării portugheze la loterii și pariuri prin mijloace electronice de comunicare intră sub incidența directivei referitoare la procedura de furnizare de

¹⁰ Textul integral al concluziilor avocatului general este disponibil la adresa internet a Curții <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=RO&Submit=rechercher&numaff=C-42/07>.

informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice¹¹. Dat fiind că reglementarea în cauză interzice furnizarea sau utilizarea unui serviciu, aceasta constituie o „reglementare tehnică” în sensul directivei menționate.

Având în vedere că directiva impune statelor membre obligația de a transmite Comisiei o notificare cu privire la orice proiect de normă tehnică, **avocatul general consideră că proiectul de reglementare portugheză ar fi trebuit notificat acestei instituții. Avocatul general propune ca, în ipoteza în care guvernul portughez nu a transmis o astfel de notificare, reglementarea portugheză să nu fie opozabilă față de Bwin și Liga și să nu fie aplicată de instanța națională.** Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă proiectul de reglementare portugheză a fost notificat Comisiei. De asemenea, acesteia îi revine sarcina de a adopta toate măsurile necesare în legătură cu amenzi aplicate Ligii și societății Bwin.

În al doilea rând, avocatul general examinează compatibilitatea noii reglementări portugheze cu principiul liberei prestări a serviciilor.

Cu titlu preliminar, avocatul general arată că **dreptul comunitar nu are drept obiect deschiderea pieței în domeniul jocurilor de noroc.** Avocatul general susține că un stat membru ar trebui obligat să deschidă această activitate pieței numai dacă ar trata jocurile de noroc ca pe o veritabilă activitate economică destinată să maximizeze profitul.

În cadrul analizei sale, avocatul general consideră că reglementarea portugheză constituie o restricție privind libera prestare a serviciilor deoarece interzice unui operator de jocuri on-line cu sediul în alt stat membru decât Portugalia să ofere loterii și pariuri mutuale prin internet consumatorilor cu reședința în acest din urmă stat. **Cu toate acestea, avocatul general amintește că o astfel de restricție este conformă dreptului comunitar dacă îndeplinește anumite condiții: aceasta trebuie să se justifice printr-un motiv imperativ de interes general, să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv. În plus, în orice caz, restricția trebuie aplicată fără discriminare.**

În ceea ce privește justificarea reglementării portugheze, avocatul general apreciază că Portugalia putea restrânge în mod legitim libera prestare a activităților în domeniul loteriilor și al pariurilor mutuale prin internet în scopul protecției consumatorilor și a ordinii publice. Îi revine instanței de trimitere sarcina de a

¹¹ Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 referitoare la procedura de furnizare de informații în domeniul standardelor, reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale (JO 1998 L 204, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 207), astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iulie 1998 (JO 1998 L 217, p. 18, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 282).

efectua două verificări pentru a stabili dacă reglementarea portugheză este aptă să asigure o protecție eficace a consumatorilor și a ordinii publice.

Astfel, pe de o parte, acordarea unui drept exclusiv unei entități unice permite atingerea unor obiective precum cele urmărite de reglementarea portugheză numai dacă această entitate se află sub controlul statului. Ar reveni așadar instanței naționale sarcina de a verifica dacă acesta este cazul organizației Santa Casa.

Pe de altă parte, instanța de trimitere ar trebui să examineze deopotrivă dacă, în contextul punerii în aplicare a reglementării în cauză, Portugalia nu o deturneză în mod vădit de la obiectivele sale, în încercarea de a obține un profit cât mai mare. În ceea ce privește jocurile suplimentare pe care guvernul portughez le-ar fi creat în domeniul loteriilor și al pariurilor mutuale, precum și publicitatea referitoare la acestea, Curtea a admis, astfel cum amintește avocatul general, că un stat membru poate acționa astfel încât să atragă jucătorii care practică jocuri interzise de lege către activități autorizate. Cu toate acestea, avocatul general precizează că revine instanței naționale sarcina de a aprecia dacă gama de jocuri și nivelul publicității în cauză au depășit în mod evident ceea ce era necesar pentru atingerea obiectivelor care stau la baza monopolului organizației Santa Casa. În ceea ce privește politica extinderii jocului în cazinouri pe care, în opinia reclamantelor, ar fi urmărit-o autoritățile portugheze, avocatul general consideră că un stat membru are dreptul să prevadă moduri de organizare diferite și mai mult sau mai puțin restrictive pentru diverse jocuri.

În sfârșit, avocatul general consideră că acordarea unui drept exclusiv unei entități unice controlate de statul membru și care nu are un scop lucrativ poate constitui o măsură proporțională cu atingerea obiectivelor urmărite de reglementarea portugheză. Acesta apreciază de asemenea că reglementarea în cauză nu este discriminatorie deoarece nu cuprinde nicio discriminare în funcție de naționalitate.

Notă: Opinia avocatului general nu este obligatorie pentru Curtea de Justiție. Misiunea avocaților generali este de a propune Curții, în deplină independență, o soluție juridică în cauza care le este atribuită. Judecătorii Curții de Justiție a Comunităților Europene urmează să delibereze în această cauză. Hotărârea va fi pronunțată la o dată ulterioară.